

СЕКЦІЯ 16

SECTION 16

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND
PRIVATE INTERNATIONAL LAW

УДК 341.1/8

Веремієнко С. В.

старший викладач кафедри теорії та історії
держави і права, конституційного права,

Чернігівський національний технологічний університет,
Дмитрик Ю. А.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
3 курсу юридичного факультету,

Чернігівський національний технологічний університет

**ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ
МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Аналізуючи сучасний розвиток міжнародних відносин, можна чітко прослідкувати тенденцію того, що все активнішими учасниками цих відносин стають міжнародні неурядові організації (МНУО). Сучасні МНУО відіграють не менш важливу роль, ніж державні чи міждержавні інституції, адже впливають на світовий політичний процес як на національному, регіональному, так і на міжнародному рівні. Проте питання їх правосуб'єктності у сучасному міжнародному праві залишається дискусійним.

Визнання у міжнародному праві неурядових організацій пов'язане зі створенням ООН. У ст. 7 Статуту ООН [1] передбачено входження МНУО до системи ООН, проте змісту самого поняття міжнародної неурядової організації не визначено. У названій статті закріплено принцип взаємодії таких організацій з ЕКОСОП шляхом проведення консультацій, але не визначено, яким ознакам вони мають відповідати.

У Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 1296 (XIV) від 23 травня 1968 р. міжнародна неурядова організація визначається як будь-яка міжнародна організація з недержавним характером представництва, добровільним характером діяльності, яка ґрунтується не на підставі міждержавної угоди та не переслідує комерційної мети, а функціонує за рахунок членських внесків [2].

Існують і численні наукові підходи до визначення даного поняття. Так, Ф. Брайар та М.-Р. Джалілі під неурядовими міжнародними організаціями розуміють структури співробітництва у специфічних сферах, які об'єднують недержавні інститути та індивідів кількох країн за такими напрямками як: екологічний; правозахисний; молодіжний; спортивний; профспілковий; жіночий; національно-визвольний; антивоєнний; тощо [3, с. 95]. Тобто міжнародні неурядові організації – це організації сприяння розвитку й співробітництва в широкому діапазоні міжнародних відносин: в політиці, економіці, культурі, науково-технічній діяльності [4].

Об'єктивними причинами виникнення МНУО є глобалізаційні процеси та масштабні транскордонні взаємодії. На думку сучасних науковців, у перспективі міжнародні неурядові організації зумовлять створення глобального громадянського суспільства, яке впливатиме на систему міжнародних відносин подібно до громадянського суспільства у національних державах [5, с. 244].

Свою специфіку має нормативно-правове регулювання діяльності МНУО. Варто зазначити, що за відсутності спеціального міжнародно-правового акта, положення, що визначають окремі аспекти діяльності МНУО, містяться у цілому ряді джерел міжнародного права, зокрема, у Женевській конвенції про захист цивільного населення під час війни, в Оттавській конвенції про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення, Європейській конвенції про визнання

юридичними особами міжнародних неурядових організацій та ін. Також статuti ООН, ЮНЕСКО й спеціальні резолюції міжнародних міжурядових організацій передбачають особливий механізм співробітництва з МНУО у межах консультативного статусу.

Принциповою ознакою, яка характеризує МНУО є утворення їх не на основі міждержавних договорів. Їхніми засновниками є професійні, релігійні та інші громадські організації або приватні особи, заклади, організації та органи. МНУО фінансуються за рахунок коштів своїх членів, а одержання прибутку такими організаціями не допускається. Установчі документи МНУО не є міжнародними угодами і не регламентуються нормами міжнародного публічного права. Рішення, які приймають неурядові інституції, як правило, не мають для держав юридичної сили, а можуть бути лише рекомендаційними.

Серед основних напрямів діяльності МНУО можна виділити: 1) оперативний (цільове використання ресурсів-технічних, гуманітарних); 2) інформаційний (збір, сортування та поширення інформації); 3) наглядовий (створення та затвердження документів з чіткими вимогами); 4) трансформаційний (формування тенденцій та громадської думки, налагодження співробітництва між міжурядовими організаціями). [3].

Функціонуючи як суб'єкт міжнародних відносин, неурядові міжнародні організації досягають цілей у різних галузях, політичній зокрема. Це стосується і таких завдань, що потребують серйозних поступок з боку держав, які змушені за деяких обставин частково відмовлятися від принципу національного суверенітету. Так, останніми роками деяким неурядовим організаціям, а саме тими, сферою діяльності яких є захист прав людини, екологічні проблеми або гуманітарна допомога, вдалось досягти “права на втручання у внутрішні справи суверенних держав”. В окремих випадках неурядові організації можуть включатись у дипломатичну діяльність, впливаючи на процеси прийняття рішень, але такі рішення не можуть створювати можливості для досягнення влади [6].

Міжнародні неурядові організації підтримують тісні зв'язки з ООН та міждержавними організаціями. Переважно, ці зв'язки підтримуються у формі консультування та наданні їм ролі спостерігачів. Міжнародні урядові організації дають можливість МНУО направляти спостерігачів на засідання міждержавних інституцій, брати участь в обговоренні питань, виступати із заявами, пропонувати питання до порядку денного, впливати на процес прийняття постанов міжурядовими організаціями, висловлюючи свою позицію щодо певних проблем; проводити спільні заходи [4, с. 341].

Можна стверджувати, що отримання статусу консультанта при міжнародних організаціях означає визнання останніми діяльності МНУО, що в свою чергу збільшує їх авторитет на міжнародній арені.

Отже, з часу свого утворення неурядові організації пройшли активну за змістом і формами діяльності еволюцію: 1) зростання кількості МНУО; 2) посилення співробітництва у вирішенні як окремих, так і глобальних проблем сучасності; 3) зростання рівня і масштабів взаємодії з державними, міжурядовими організаціями (особливо з установами системи ООН); 4) зміцнення незалежності та авторитету цих організацій на міжнародній арені [7, с. 6 – 7]. І це дає підстави розглядати МНУО в якості суб'єктів міжнародного права зі спеціальною правосуб'єктністю.

Список літератури

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду: Закон України від 16.09.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
2. ECOSOC Resolution 1297 (XLIV), 23 May 1968. URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/007/92/IMG/NR000792.pdf>.
3. Алексеева Т. І. Міжнародні організації. Х.: Вид-во ХНЕУ, 2006. 200 с.
4. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, З. Кутайні. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 440 с.
5. Мировая политика и международные отношения: учеб. пособ. / под ред. С. А. Ланцова, В. А. Ачкасова. СПб: Питер, 2008. 448 с.
6. Ільницька У. Особливості міжнародно-правової суб'єктності неурядових організацій. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2012. № 24. С. 84 – 91.
7. Кузнецова Е. В. Международные неправительственные организации (правовые вопросы): учеб. пособ. для студ. юр. спец. Минск: БГУ, 2007. 115 с.